

No és, doncs, d'estranyar que els metges estiguessin subjectes a aquest jurament de purificació. Els consells, els tribunals, els oficis, estaven exclusivament formats pels que havien donat proves del llur inquebrantable amor a les institucions i d'adhesió al Rei.

Diu el ja citat historiador Lafuente: *El iracundo despotismo del 23* (data fatal aquesta del 23) *se subleva hasta contra la caridad extraña. Declaróse una guerra de exterminio contra la raza liberal, como contra una raza maldita.*

La massa, però, ovacionava el Rei; les ovacions de carrer eren cada vegada més estrepitoses, el poble s'esgargamellava cridant: *Muera la constitución!* i *Vivan las cadenas!*, mentre la Inquisició, reinstaurada per Ferran VII, anava treballant silenciosament, i mentre les delacions, concitades per les lleis i premiades per les autoritats, anaven omplint els calabossos de totes les presons d'Espanya.

Europa i fins els gabinets de la reaccionària *Santa Aliança*, espaordits davant d'aquell feroç despotisme, aconsellaren a Ferran VII que atenués el seu zel. La reacció, però, segura del dret diví, persistí en la seva actitud a major honra i glòria del liberalisme espanyol.

La xarxa era espessa, i ningú no podia travessar les seves malles. La junta secreta d'Estat, el gran "Indice" de la Policia, o el padró general on s'hi anotaven el que cada espanyol havia estat durant el període constitucional, l'indigne sistema de les purificacions, sense les quals hom no podia obtenir ni cobrar cap sou ni càrrec ni exercir cap professió ni ofici. I això per a totes les classes socials, els capellans, els empleats civils, els militars, els professors, els alumnes, els mestres, els comerciants, els industrials, els advocats, els metges, els pagesos... i fins els còmics i els "toreros".

Davant d'aquest espectacle hom comprendrà com era lògic que els metges no desentonessin dintre la simfonia absolutista imperant.

Per tal de posar més de relleu la monstruositat que representava l'ofensiva reaccionària del regnat del rei Ferran VII i l'endarreriment enorme que representava, recordarem breument el tracte que reberen els metges de les autoritats en el temps en què els sarraïns eren amos de la península i en l'època del darrer Rei de nissaga catalana, Martí I l'Humà.

Tots els historiadors estan avui conformes en què els musulmans hispànics tenien una cultura molt superior a la dels cristians peninsulars i àdhuc a la dels pobles coetanis. En els primers temps de la conquesta no podien distreure's gaire en les manifestacions de cultura, les quals, tanmateix, donaren una bella florida en el temps dels Omniades de Còrdova, protectors de les ciències i de les arts.

En l'època de l'emirat i del califat, l'estat alarb no intervenia en l'ensenyament. L'ensenyament superior—diu A. Rovira i Virgili, de qui treiem aquestes notes—no tenia organització fixa. Els musulmans podien estudiar cadascú pel seu compte alguna o algunes de les branques superiors, gramàtica, literatura, dret, tradicions, exegesi alcorànica, astronomia, medicina, música. Els personatges eminents, alts dignataris i ministres, i prínceps reials i tot, acudien a escoltar les explicacions dels professors famosos. Les classes es donaven en llocs diversos. El professor explicava ara a casa seva, ara a la mesquita o en qualsevol altre lloc, en el temps i hora que nallor li convenia. Aquest ensenyament era gratuït. Els professors estaven voltats de respecte, i els califes mateixos els atorgaven altes distincions.

La mateixa actitud de protecció la veiem dins de casa nostra en temps del Rei Martí. L'últim Rei de la Casa Reial de Barcelona fou, com se sap, un decidit protector de la ciència i un home liberal.